

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, noiembrie 2012

Sintează

Standardele de creditare au rămas nemodificate în T3/2012 pentru creditele destinate companiilor și pentru creditele de consum acordate populației, dar s-au înăsprit pentru creditele imobiliare. Cererea de credite din partea companiilor a crescut moderat, în timp ce în cazul populației s-a înregistrat o diminuare a cererii pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, precum și o stabilizare a cererii pentru creditele de consum. Băncile anticipează pentru T4/2012 o cerere de finanțare în scădere ușoară din partea companiilor, iar în cazul populației se prognozează continuarea evoluției din T3/2012.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2012	T4/2012(așteptări)	T3/2012	T4/2012(așteptări)
Populație	Imobiliare	↓	↓	↓	↓
	Consum	→	→	→	→
Companii, total		→	↓	↑	↓

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractarea/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** s-au menținut neschimbate în T3/2012. Băncile anticipează pentru T4/2012 o înăsprire moderată a standardelor de creditare, cu o amploare mai ridicată pentru creditele pe termen lung acordate corporațiilor (companii de mari dimensiuni).
- **Termenii creditării** s-au înăsprit, băncile acționând în principal prin introducerea de clauze contractuale mai stricte la acordarea de credite și prin solicitarea de prime de risc adiționale.
- **Cererea de credite** a crescut moderat în T3/2012 la nivel agregat, pe fondul unei cereri în creștere pe segmentul creditelor pe termen scurt acordate corporațiilor. Pentru T4/2012 băncile previzionează o diminuare marginală a cererii de finanțare din partea sectorului companiilor.
- **Riscurile asociate companiilor** din toate sectoarele de activitate au fost apreciate de către bănci ca fiind în creștere în T3/2012. Percepția instituțiilor de credit asupra companiilor nefinanciare în funcție de dimensiunea acestora a rămas relativ neschimbată față de trimestrul anterior.

¹A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj.

B. Sectorul populației

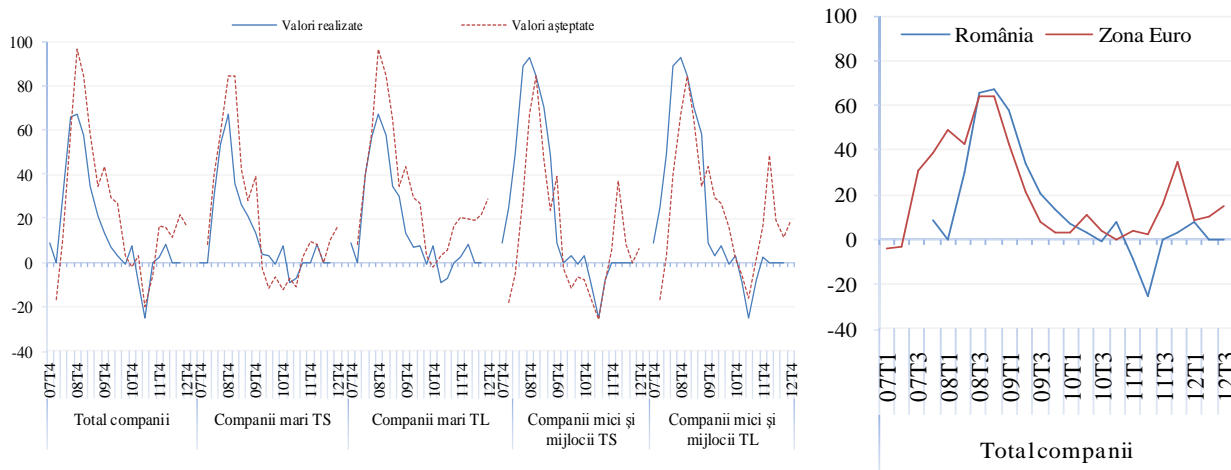
- **Standardele de creditare** au continuat să se înăsprească în T3/2012 pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, și s-au menținut relativ constante pentru creditele de consum. Pentru T4/2012, băncile anticipează o evoluție similară.
- **Termenii creditării** aferenți creditelor imobiliare au rămas neschimbați, iar pentru creditele de consum au cunoscut o relaxare ușoară prin reducerea costurilor creditării, altele decât dobânzile.
- **Cererea de credite** a scăzut pe segmentul celor imobiliare, în linie cu așteptările băncilor, și s-a menținut constantă pentru creditele de consum. Băncile previzionează ca această evoluție să continue și în T4/2012.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

A1. Standardele de creditare

La nivel agregat nu s-au consemnat schimbări ale standardelor de creditare în T3/2012, contrar așteptărilor anterioare ale băncilor care anticipau o înăsprire semnificativă a acestora (Grafic 1). Pentru T4/2012, instituțiile de credit (în procent net de circa 17 la sută) estimează înăsprirea standardelor de creditare.

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, octombrie 2012

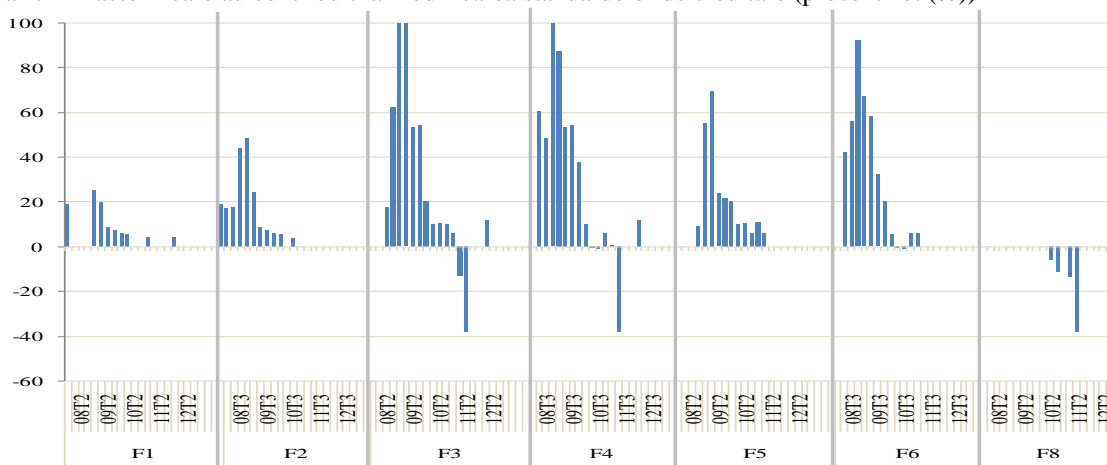
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, băncile nu au operat modificări ale standardelor de creditare pentru nici un segment de credit, indiferent de tipul companiei sau maturitatea finanțării. Pentru T4/2012, instituțiile de credit prognozează că standardele de creditare se vor înăspri pentru toate categoriile de companii nefinanciare și pentru toate maturitățile, dar cu o dinamică diferită. Astfel, înăspririle vor fi mai accentuate pentru corporații, indiferent de maturitatea creditului, și pentru creditele pe termen lung aferente sectorului IMM.

Spre deosebire de băncile autohtone, instituțiile de credit din zona euro au apelat la înăspriri adiționale ale condițiilor de creditare oferite în T3/2012, cu o amplitudine mai ridicată comparativ cu trimestrul anterior (procent net de 15 la sută, față de 10 la sută), pe fondul creșterii riscului asociat sectorului companiilor. Pe termen scurt (T4/2012), băncile din zona euro anticipează continuarea ciclului înăspririlor.

Nu s-au consemnat schimbări notabile în T3/2012 asupra factorilor care stau la baza deciziilor instituțiilor de credit privind modificarea standardelor de creditare (Grafic 2).

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebancar
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

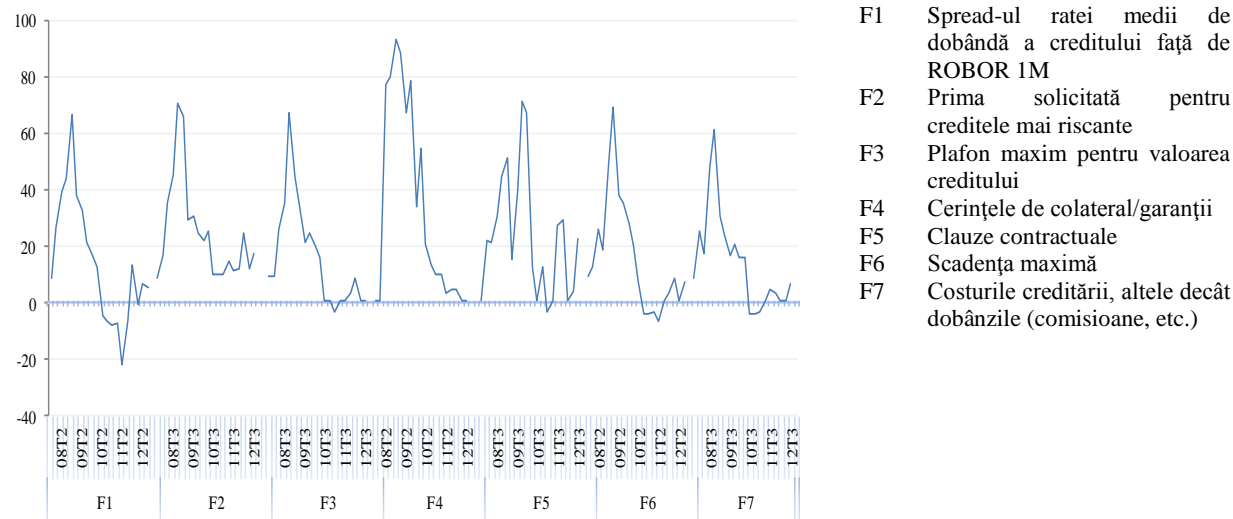
A2. Termenii creditării

Aversiunea la risc a băncilor se menține ridicată, acestea înăsprind termenii creditării în T3/2012, în speță prin: (i) introducerea de clauze contractuale mai stricte și (ii) solicitarea unor prime de risc mai ridicate (Grafic 3). Într-o proporție redusă (procent net sub 10 la sută), băncile au apelat și la diminuarea scadenței maxime de acordare a creditului.

Pe de altă parte, față de trimestrul precedent, instituțiile de credit au raportat un nivel al LTV² (*loan to value*) în creștere pentru creditele garantate exclusiv cu ipoteci aflate în portofoliu la T3/2012 (89 la sută, față de 85 la sută în T2/2012). În cazul creditelor nou acordate în T3/2012, indicatorul s-a situat în jurul valorii de 85 la sută.

Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ s-a situat în T3/2012 în jurul valorii de 40 la sută.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

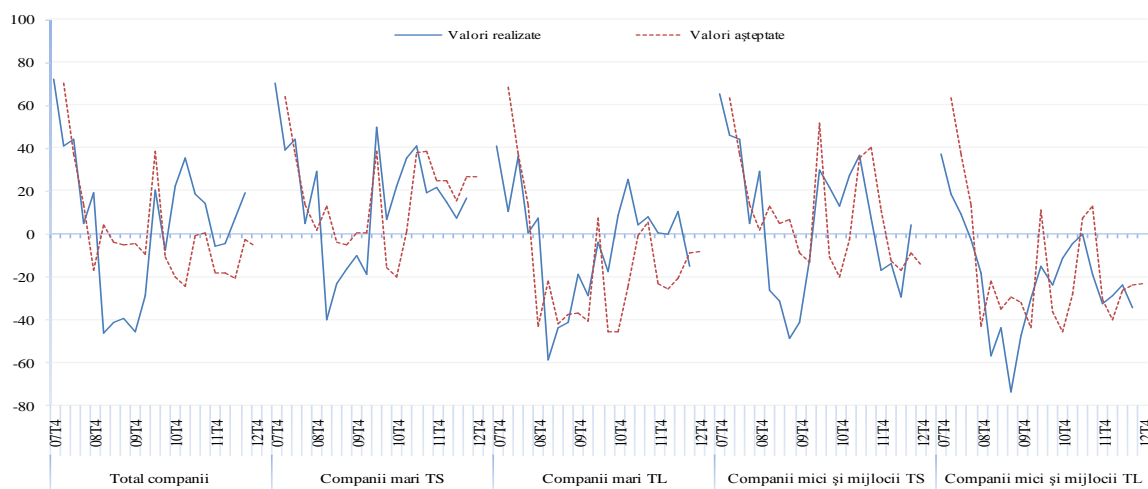
La nivel agregat, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a înregistrat o creștere moderată în T3/2012. Băncile au raportat un avans al cererii de credite noi cu cea mai mare amplitudine din ultimele șase trimestre (procent net de circa 20 la sută, Grafic 4).

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

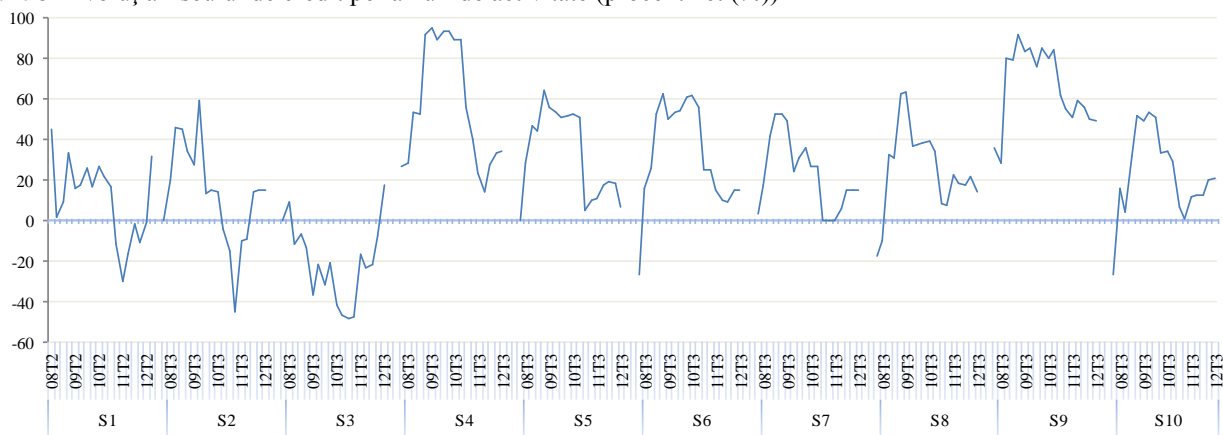
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Cererea de credite pe termen scurt din partea corporațiilor a fost factorul determinant pentru creșterea cererii de finanțare la nivel agregat. Pe de altă parte, cererea de credite pe termen lung din partea acestui segment s-a contractat, după o perioadă de șapte trimestre în care solicitările pentru asemenea credite au fost constante sau în creștere. În cazul IMM s-a înregistrat o diminuare a nevoii de finanțare pe termen lung, dar cu o amplitudine mai ridicată. Pentru T4/2012, băncile preconizează o scădere marginală a cererii de finanțare la nivel agregat, pe fondul unei reduceri a cererii pentru majoritatea tipurilor de credite (cu o amplitudine mai mare pentru creditele destinate IMM, indiferent de maturitate). Din punctul de vedere al băncilor, singurul segment pentru care este prevăzută o creștere semnificativă în T4/2012 este cererea de credite pe termen scurt din partea corporațiilor.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Percepția instituțiilor de credit privind riscul care este generat de către companiile nefinanciare în funcție de sectorul de activitate în care activează s-a înrăutățit în T3/2012 față de trimestrul anterior. În raportarea curentă, băncile au indicat că toate sectoarele de activitate sunt percepute ca având un risc de credit în creștere. Companiile din sectorul energetic și agricol au înregistrat un avans considerabil al riscului de credit, potrivit băncilor. Riscul de finanțare aferent sectoarelor construcții și tranzacții imobiliare a rămas cel mai ridicat, comparativ cu celelalte sectoare de activitate.

Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

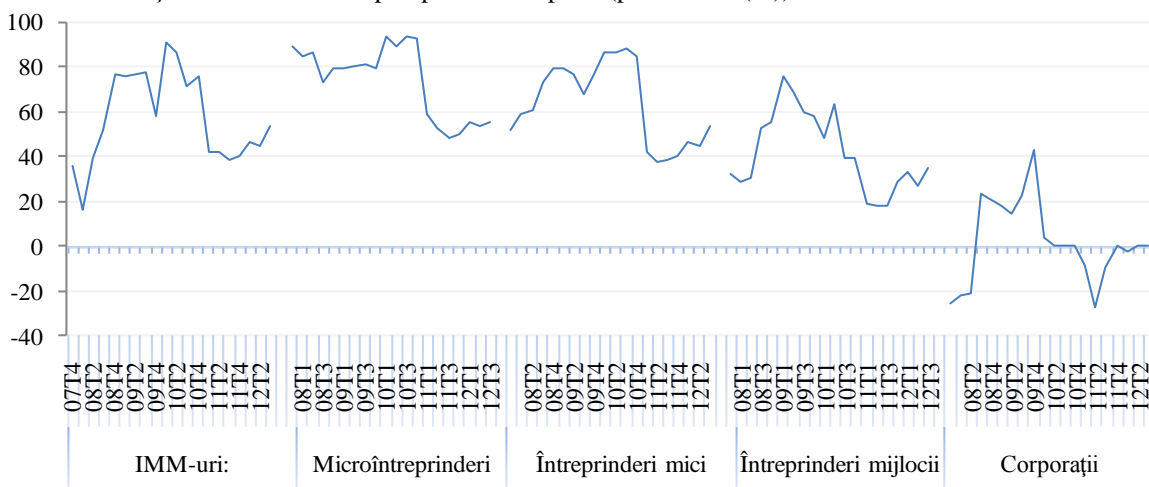

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii
S4	Construcții				

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, nu s-au înregistrat schimbări importante ale percepției băncilor asupra riscului de credit. În linie cu tendința observată în ultimele trimestre, microîntreprinderile sunt în continuare considerate de majoritatea instituțiilor de credit ca având cel mai ridicat grad de risc (în procent net de peste 55 la sută, Grafic 6). Băncile au apreciat că riscul de credit asociat corporațiilor s-a menținut constant în T3/2012 (pentru al patrulea trimestru consecutiv).

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

B. Creditarea populației

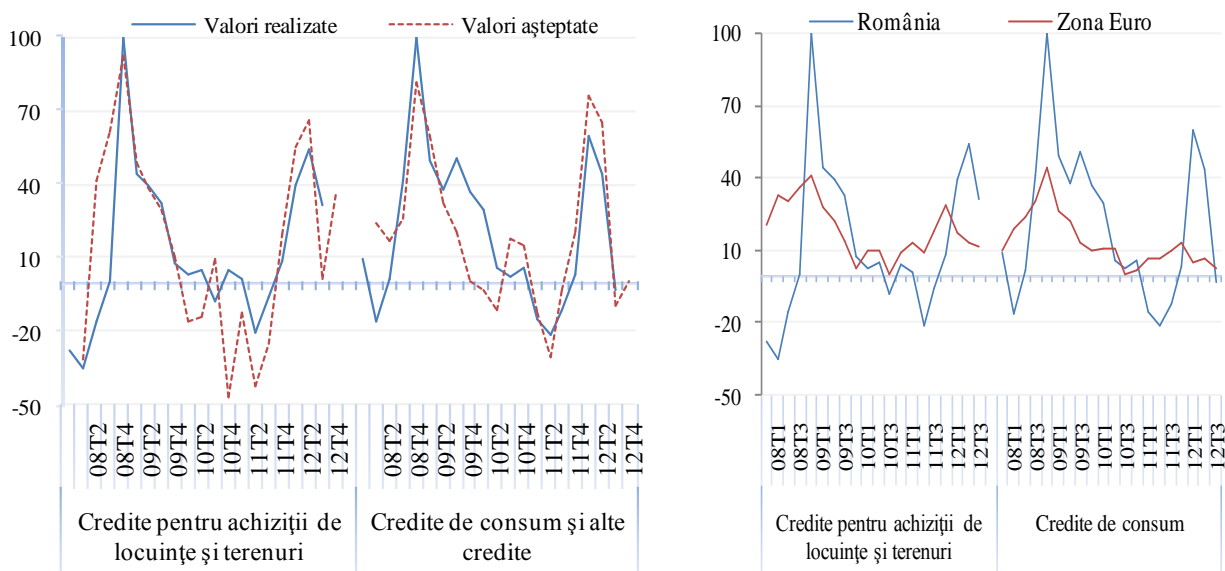
B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au cunoscut o înăsprire adițională în T3/2012 pe segmentul creditării ipotecare. Băncile (în procent net de peste 30 la sută, Grafic 7) au apelat la creșterea restrictivității standardelor, pentru al patrulea trimestru consecutiv. În cazul creditelor de consum, standardele de creditare au fost menținute neschimbate, în linie cu așteptările anterioare ale băncilor de încheiere a ciclului înăsprișilor pentru acest segment.

Spre comparație, băncile din zona euro au apelat la înăsprișiri ale standardelor de creditare pentru ambele categorii de credite, cu o intensitate mai scăzută în cazul creditelor de consum, așteptările pentru T4/2012 indicând o continuare a acestei tendințe.

Băncile autohtone prognozează continuarea înăsprișirilor în T4/2012 în cazul creditelor ipotecare, iar pentru creditele de consum se anticipează menținerea constantă a standardelor creditării.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

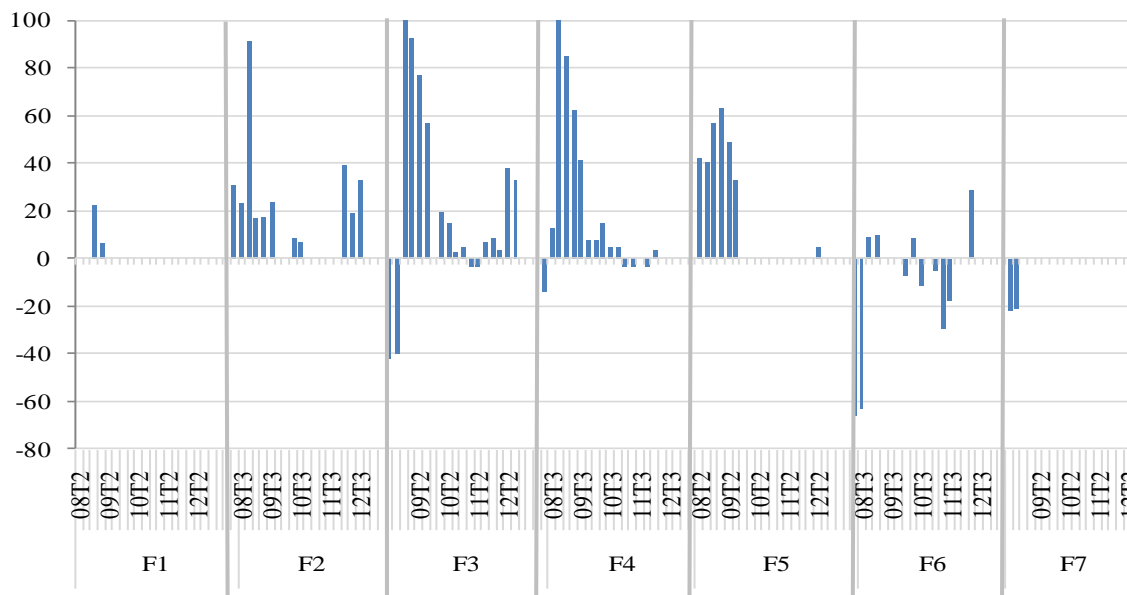
Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, octombrie 2012

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Principalii factori determinanți ai înăsprirei standardelor aferente creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri au fost: (i) așteptările privind situația economică generală și (ii) deciziile prudențiale ale BNR (Grafic 8).

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră

F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR

F3 Așteptările privind situația economică generală

F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)

F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii

F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar

F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

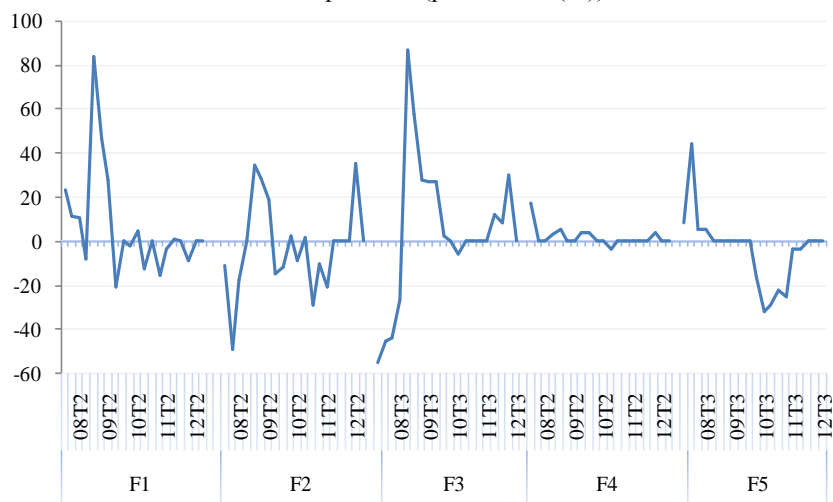
(i) Termenii creditării

În T3/2012, majoritatea instituțiilor de credit au menținut termenii creditării imobiliare neschimbați comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 9).

Băncile au raportat o valoare medie a LTV (*loan to value*) în creștere pentru creditele nou acordate în T3/2012 (la 77 la sută, de la 71 la sută în T2/2012, Grafic 10). Programul Prima Casă (în care avansul solicitat este de 5 la sută) are o contribuție importantă în majorarea LTV pentru creditele nou acordate. La nivelul stocului total de credite imobiliare s-a înregistrat o tendință asemănătoare, valoarea LTV majorându-se cu 3 puncte procentuale față de perioada precedentă, la 81 la sută (Grafic 11), un posibil aport important avându-l și procesul de reevaluare a garanțiilor pentru creditele în stoc.

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

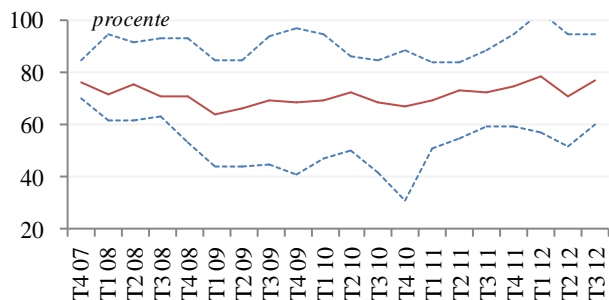

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)
- F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
- F4 Scadența maximă
- F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

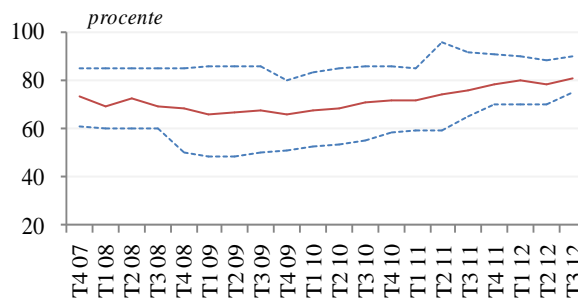
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Gradul mediu de îndatorare s-a situat în jurul valorii de 45 la sută în cazul creditelor nou acordate în T3/2012 (Grafic 12), respectiv 50 la sută la nivelul întregului portofoliu de credite imobiliare, menținându-se constant comparativ cu perioada precedentă (Grafic 13).

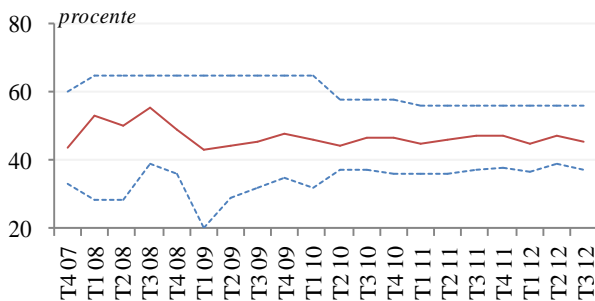
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

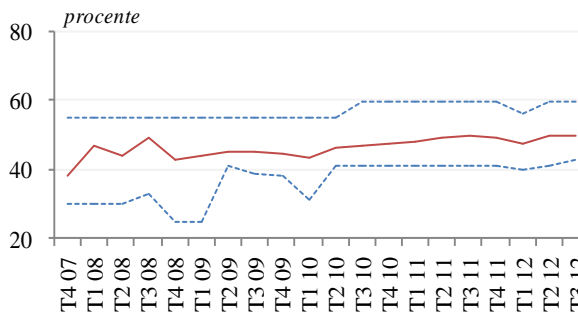
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

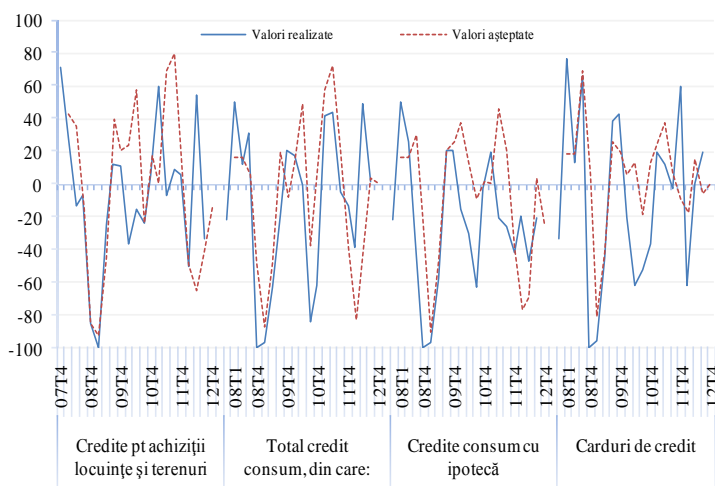

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Conform raportărilor băncilor, cererea populației pe segmentul creditelor imobiliare s-a diminuat în T3/2012 (Grafic 14), confirmând caracterul temporar al creșterii înregistrate în T2/2012. Pe termen scurt (T4/2012), instituțiile de credit prognozează continuarea scăderii cererii pentru această categorie de credite, dar cu o intensitate mai scăzută (procent net de 15 la sută).

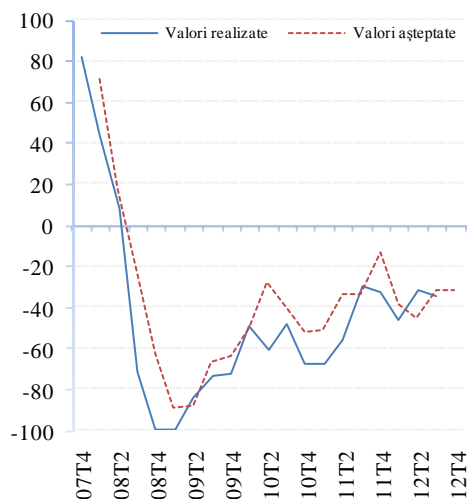
În opinia băncilor (în procent net de circa 35 la sută), prețul locuințelor a continuat să scadă și în T3/2012 (Grafic 15). Trendul descendent este așteptat să se mențină și în T4/2012.

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

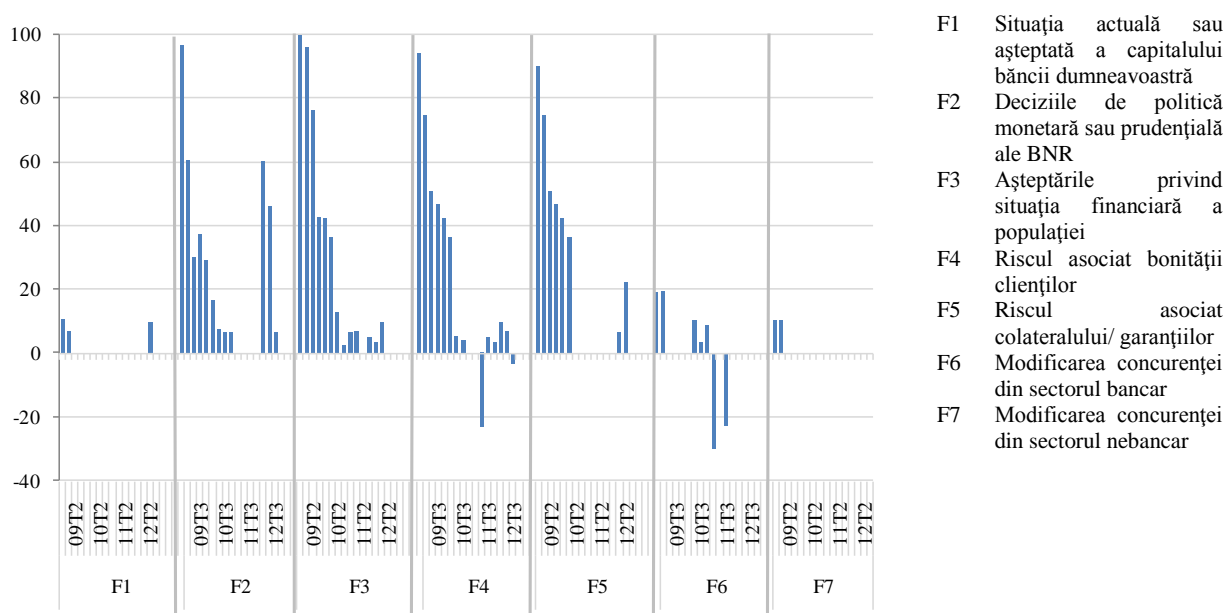

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Majoritatea băncilor au menținut relativ neschimbate standardele de creditare în cazul creditului de consum în T4/2012, în linie cu așteptările anterioare de încheiere a ciclului de înăsprirea aferente acestui segment. Pentru un număr redus de bănci, deciziile prudențiale ale BNR au avut o contribuție marginală la măsurile de înăsprirea a standardelor de creditare aplicate de către acestea (Grafic 16).

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

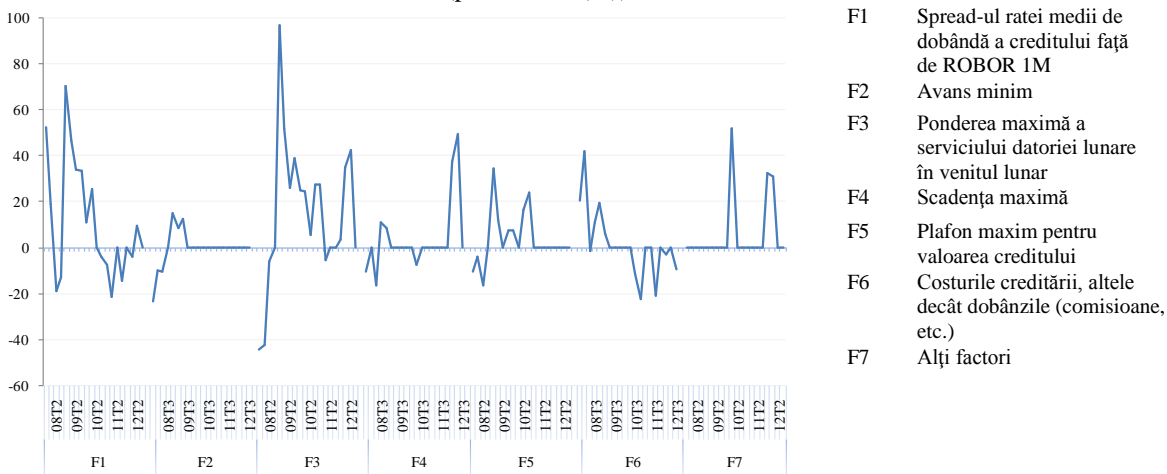

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T3/2012, termenii creditării nu au înregistrat modificări semnificative. Într-o măsură redusă (în procent net de circa 10 la sută), băncile au apelat la diminuarea costurilor creditării, altele decât cele cu dobânzile (Grafic 17).

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T3/2012, cererea pentru creditele de consum s-a menținut constantă. Conform raportărilor băncilor, scăderea cererii pe segmentul creditului garantat cu ipotecă a fost contrabalansată de un avans în cazul cardurilor de credit (Grafic 14).

Pentru perioada următoare (T4/2012), băncile anticipează o menținere constantă a cererii de consum la nivel agregat, pe fondul așteptărilor de stabilizare a cererii pe segmentul cardurilor de credit. În ceea ce privește solicitările pentru credite noi garantate cu ipotecă, băncile prognozează o contracție în T4/2012.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁵)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T3/2012 a înregistrat valori de circa 41 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit s-au menținut la cele mai ridicate niveluri din cadrul portofoliului instituțiilor de credit (65, respectiv 53 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă, LGD înregistrează valori de peste 20 la sută.

---

⁵Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.